

Ο άνθρωπος ζῶν πολιτικὸν
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Πολιτικά, Α 1.10-11, 1253a7-18

Δῆλον δὲ διότι ὁ ἄνθρωπος ζῶν πολιτικὸν μᾶλλον πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζώου. Ἡ φύσις γάρ, ὥς φαμέν, οὐθὲν μάτην ποιεῖ· ἄνθρωπος δὲ μόνον τῶν ζώων ἔχει λόγον· <i>ἡ μὲν οὖν φωνή</i> ἐστὶ σημεῖον τοῦ λυπηροῦ καὶ ἡδέος, διὸ ὑπάρχει καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις (ἡ γὰρ φύσις αὐτῶν μέχρι τούτου ἐλήλυθε, τοῦ ἔχειν αἴσθησιν λυπηροῦ καὶ ἡδέος καὶ ταῦτα σημαίνειν ἀλλήλοις), <i>ὁ δὲ λόγος</i> ἐστὶ ἐπὶ τῷ δηλοῦν τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερόν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον· τοῦτο γὰρ ἴδιον τοῖς ἀνθρώποις πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα, τὸ ἔχειν αἴσθησιν μόνον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ δικαίου καὶ ἀδίκου καὶ τῶν ἄλλων· ἡ δὲ τούτων κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν.	Κι εἶναι φανερό για ποιο λόγο ο άνθρωπος είναι ζωντανός οργανισμός προορισμένος να ζει σε πολιτειακά οργανωμένη κοινωνία περισσότερο από κάθε μέλισσα και κάθε ζώο που ζει σε αγέλη. Γιατί η φύση, όπως λέμε, δεν κάνει τίποτε χωρίς αιτία· και μόνο ο άνθρωπος από τους ζωντανούς οργανισμούς έχει έναρθρο λόγο· <i>η φωνή</i> (κραυγή) λοιπόν εκφράζει τη λύπη και την ευχαρίστηση, γι' αυτό υπάρχει και στους άλλους ζωντανούς οργανισμούς (γιατί η φύση τους μέχρι αυτό το σημείο έχει φτάσει, να αντιλαμβάνονται δηλαδή τη λύπη και την ευχαρίστηση και αυτά (τα συναισθήματα) να τα εκφράζουν μεταξύ τους), <i>ο λόγος</i> όμως υπάρχει για να δηλώνει το συμφέρον και το βλαβερό, και επομένως (να δηλώνει) και το δίκαιο και το άδικο· γιατί αυτό είναι το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των ανθρώπων σε σύγκριση με τους άλλους ζωντανούς οργανισμούς, το ότι δηλαδή μόνο αυτοί μπορούν να αντιληφθούν το καλό και το κακό, το δίκαιο και το άδικο και τα υπόλοιπα· και η συμμετοχή σε αυτά (τα αγαθά) δημιουργεί την οικογένεια και την πόλη.
--	---

Φαμέν< φημί: φήμη, προφήτης, βλάβη, διαφήμιση, αφασία, αντιφατικός, κατάφαση, θέσφατο, φωνή, φωνήες, φωνακλάς, ομοφωνία, άφωνος κ.ά.

Ποιει< ποιω: ποίημα, αντιποίηση, μεταποίηση, προσποιητός, ειδοποίηση, αρτοποιία, ηθοποιός κ.ά

Έχει (θ. σεχ-, έχ-, σχ-, σχε->σχη-): ανακωχή, αποχή, άσχετος, άσχημος, ενοχικός, έξη, εξής, εξοχή, έξοχος, κατεχόμενα, κατοχικός, παροχή, πάροχος, περιεχόμενο, περιοχή, πολιούχος, ραβδούχος, σκηπτούχος, σχεδόν, σχέση, σχετικός, σχήμα, σχηματικός, σχολείο, σχολή, σχόλη, υπέροχος.

έστιν<είμι (ρ. έσ-, μι-κατάληξη με αφομοίωση>έμ-μὶ με απλοποίηση και αντέκταση>είμι): ανούσιος, απόν, απουσία, εξουσία, εξουσιαστικός, επουσιώδης, εσθλός, ετυμολογία, ετυμολογικός, έτυμον, ομοούσιος, ον, οντολογία, οντολογικός, όντως, ουσία, ουσιαστικός, ουσιώδης, παρόν (το), παρουσία, παρουσιαστικό, περιουσία, περιουσιακός, περιούσιος, τώνντι.

Υπάρχει>υπό + άρχω: αρχή, αρκτικός, αρχάριος, αρχαίος, αρχαϊκός, έπαρχος, επαρχία, έναρξη, έναρκτηριος κ. ά

Ελήλυθεν> έρχομαι (είμι): προέλευση, ερχομός, έλευση, διέλευση, ελευθερία, προσιτός, ιταμός, αμαξιτός, ισθμός, εισιτήριο, ανεξιτήλος, παρελθόν, προσηλυτισμός κ.ά

Σημαίνειν> σημαίνω: σήμα, άσημος, σημαντικός, σημασία, σήμανση, σήμαντρο, σημαία, σημάδι, σημείο, σημείωμα, επισήμανση, επίσημος, ταυτόσημος κ.ά

Δηλουν> δηλώ: δήλωση, δηλωτικό, υποδήλωση, ειδήλωση, άδηλος, κατάδηλος, διαδηλωτής, αυτόδηλος, πασίδηλος, δηλαδή κ.ά

Στο πρώτο μέρος του κειμένου («Είναι, νομίζω, φανερό ... την οικογένεια και την πόλη») ο Αριστοτέλης **παράθετει μερικά αντιθετικά ζεύγη εννοιών**, από τις οποίες κάποιες αφορούν τις συμπεριφορές των ζώων και άλλες γίνονται αντιληπτές από τον άνθρωπο χάρη στην ικανότητα του λόγου. Έτσι, **στα ζώα αναφέρονται τα αντιθετικά ζεύγη «λύπη ≠ ευχαρίστηση», «δυσάρεστο ≠ ευχάριστο», ενώ στον άνθρωπο τα ζεύγη «ωφέλιμο ≠ βλαβερό», «καλό ≠ κακό», «δίκαιο ≠ άδικο».** **Διαπιστώνουμε λοιπόν μια κλιμάκωση από ένα κατώτερο, βιολογικό, επίπεδο προς ένα επίπεδο ανώτερο, ηθικό.** Τα ζώα, δηλαδή, καταφέρνουν με τις άναρθρες κραυγές να **επιβιώνουν**, ενώ ο άνθρωπος με τον **ένανρθρο λόγο και τη λογική σκέψη έχει την ικανότητα να συγκροτεί κοινωνίες και να δημιουργεί πολιτισμό.**